

Arkeologiska arbeten i Salo by av Letala
socken i juni 1932.

a.

„Susihaka“ på Kudli hemmansmark.

I september 1930 hade prof. A. M. Tallgren anmält hos Statsarkeologen, att från ett Susihaka benämmt 20m x 30m stort stenröse på Kurila eller Kudli hemmansmark förts stener till en under byggnad varande laddgård och att han på flere ställen i groparna efter dessa stener observerat mörk kolblandad jord och kunnat plocka upp bränningsbitar och brända ben. En på Susihaka hittad spjutspets av typen Vorgesch. Altertümer aus Finnland pl. 70; 7, 8 (från tiden omkring år 600 e. Kr.) hade av Tallgren inlästs för Nationalmuseets räkning (H. M. 9245: 2).

I anledning av denna anmälan hade Förhistoriska avdelningen i sitt brev N: 1369 av den 24 okt. 1930 uppmanat husbonden på Kudli att avstå från all grävning på Susihaka, tills en sakkyndig undersökning under följande sommar kunnit verkställas på platsen. Då denna undersökning av särskilda skäl icke kunde utföras inom den utlovade tid, besökte stället den 14 sept. 1931 å Nationalmuseets vägnar av mag. Nils Cleve, som konstaterade att gårdens folk tycktes ha rättat sig efter förbudet att gräva, emedan ett stort antal redan uppbrutna stener blivit kvarlämnade på platsen. Cleve överenskom med hemmansägaren, att de redan uppbrutna stenarna skulle förföras bort under vintern, men att backen för övrigt skulle lämnas orörd ända till sommaren 1932, då Nationalmuseet skulle låta undersöka röset.

Att verkställa denna undersökning uppdrogs vid
uppgörandet av programmet för fältarbetena under
år 1932 åt understecknad. Den 16. juni 1932 anlände
jag med mina biträden mag. Ella Kivikoski, stud.
J. Leppäaho och lyceisten C. F. Meinander från
Letala kyrkoby till Kudi och stannade där till den
18. juni. Det hade ursprungligen varit vår avsikt att verk-
ställa omfattande grävningar på platsen, men sedan
vi av gårdens folk fått höra, att hela backen blivit
omgrävd, efter det de nedersta stenarna blivit brutna
ur jorden, nöjde vi oss med provgrävningar på ett
flertal ställen, genom vilka vi fingo bekräftelse
på riktigheten av denna uppgift. Under här förelig-
gande omständigheter skulle ^{nyttan av} en noggrann undersök-
ning av den redan genombrädda jorden i betraktande
av backens stora areal icke hava motsvarat de därmed
förbundna dyraga kostnaderna. Sedan provgrävningarna
givit mycket torftiga resultat, överenskom jag således
med husbondens broder, att ^{de} fjöd, som vid stenarnas
bortförande och markens plöjning eventuellt kunde
komma i dagen, skulle sändas till Nationalmuseet.

"Susihaka" är en från NO till SW ca 28 m lång, från
NW till SO ca 25 m bred och 1,5-2 m hög kulle, vilken
93 m (fågelvägen) SO om Kudi hemmans böningshus höjer
sig över vidsträckt äkrar. Mot S och i synnerhet mot
O och SO sluttar marken avsevärt. Vid vårt besök
var kullens höga del (ca 22 m x 18 m) ännu betäckt med
stora stenblock samt större och mindre stenar, medan
dess norra och västra randpartier voro stenfria. Mella
blocken funnos här och där rätt stora fält, från
vilka stenarna redan blivit bortförda. Enligt Kudihus-
bondens broder, som jag tagit i mitt ~~arbete~~, bildades hela
backen ursprungligen ett röse, där de stora stenarna

lägsiända till 4 lager på varandra. Sedan 5 karlar i 2-3 veckor varit upptagna med att bryta stenar och släpa dem med hästar till ladugårdsbygget och stengårdar, återstod ännu den ansevärliga mängd stenblock och stenar av mindre dimensioner, som vi påträffade vid vår ankomst till Kudi och om vilken mina fotografier no. 1 och 2 (plåtarna 8102 och 8101) giva en god föreställning. Riset torde således ursprungligen ha varit synnerligen stort och imponerande. Så mycket egendomligare förefaller det då, att K. Killinen icke omnämner denna förutlämning i sin arkeologiska beskrivning över Vehmo härad „Muinaisjänniksiä Vehmaan kihlakunnassa“, FFJ VIII (1885) och att vi också förgäves söka den i Th. Schwindts och U. J. Sirelius' förteckning över Letala sockens faste förutlämningar av år 1895-98 (manuskript i museets topografiska arkiv), ifall den icke äsytas i ett tillägg under rubriken „U. Sireliuksen Laitilan pitejässä tehdystä muistutuksesta“, där det tales om: „Salon kylässä Lassilan talon maalla Trolle Lakeella kivi-röykkiö, joka on 26 m koill. laen. ja 40 m koakk. luoteiseen, noin 2 m korkea; men detta antagande förutträtter, att Sirelius skulle hava misstagit sig vid bestämmandet av rösets läge och uppgivit förlagt den till Lassila hemmans i st. f. till Kudi hemmans mark. I själva verket ligger Susihaka endast 40 m från Kudi hemmans gräns mot Lassila, så att ett misstag var tänkbart. På andra sidan äro de av Sirelius uppgivna dimensionerna för riset större än Susihakas. Det kunde även förmodas, att såväl Killinen som och Schwindt och Sirelius ansett Susihaka för en naturbildning.

På alla ställen, där vi företogo försöksgrävningar, kunde vi konstatera, att jorden blivit omrörd.

Ofta stötte vi genast under ytan på ett sandskikt av 5-15 cm mäktighet och under detta lager på 20-30 cm mäktig mörk kulturjord, som låg på ett orört bottenkikt av sand. Ibland fanns det omväxlande flere lager sand och kulturjord över varandra. Vid kullens sydöstra ytterkant hittades i kulturjorden ett antal kerämsbitar med den för den tidigare folkvandringstiden karakteristiska skrapade ytan samt andra med slät yta (H.M. 9503:10). Högre upp på backen var kulturlagret tunnare och kom den orörda sandbotten fram på ringa djup. Här hittades några rena vita brända benbiter (i allt 3 gr). Av husbondens bröder köpte jag till museet en bit flinta och en spjutspets med holk, vilka enligt hans uppgift skulle ha hittats på rösets södra slutning. Spjutspetsen är ungefär av typen Engelhardt, Nydam Mosefund pl. X:17, men med lägre äs än den där avbildade spjutspetsen tyckes äga. Vårt exemplar torde kunna hänföras till yngre romerska järnåldern och vore således betydligt äldre än den ovan nämnda av Tallgren köpta spjutspetsen.

På samma åker finnas flere andra fornlämnningar. - Ett litet stycke (15-20 m, beroende på var man vill dra Suisihakas norra gräns) som Suisihaka finnes) en 10 m lång (i O-W) och 8 m bred (i N-S) upphöjning, som ursprungligen hade varit ett jordblandat (ros) ^{stift}, men nu var undanröjt, skurna ^{än} icke alldeles jämnat med den omgivande marken. - Strax S om Suisihaka finnas 2 små steniga upphöjningar, som kunde vara gravhögar, b och c på kartan nr. b mäter ungefär 7 m i längd och 6 m i bredd, c har en diameter av ungefär 5 m. Det är möjligt, att några ännu icke uppodlade holmar på åkern och längs-

med gårdsgården mot Lassila hemmans ägor, innehålla brandgraver. En försöksgrävning på en sidan holme ca 40m O om Suihaka gav dock ett negativt resultat. Däremot lyckades vi på en kulle ungefär 48m SW om Suihaka finna både säkra brandgravar och avlånga gropar s. k. ryssgravar eller ryssänkautoja.

b.

Kulle med brandgravar och s. k. ryssgravar på Lassila hemmans mark.

Den^{naturliga} kulle^{en} ungefär 20m lång, 13,5m bred och 2m höga höjer sig tämligen brant över sin omgivning. Starkast är stigningen på den norra och nordvästra sidan, jämnare i öster och sydost. På krönet och även på sluttningarna ligger större och mindre stenar, utan att man kan tala om ett egentligt stenröse. På den nordöstra sluttningen finnes en 4,40m lång och ända till 90cm bred grop eller sänka (a på kartan nr II) och högre upp ses 4 andra, mindre dylika gropar (b-e). Dimensionerna äro för b ca 1,70m x 0,4m, för c ca 2,10m x 0,5m, d ca 3,1m x 0,8m och e ca 2,7m x 0,5m. En 2,3m x 1,8m stor grop på sydvästra sluttningen har sannolikt åstadkommits genom sandgrävning.

Den största gropen, a, undersöktes av oss. Den var ända till 90cm djup, räknat från den östra randen fylld med svart kulturjord, men innehöll förutom tre kvartsbitar endast några brända benbitar och 5 stycken mycket små krukskärvar. (H. M. 9503:15-17). Metallföremål hittades icke, ehuru jorden blev välld, och icke heller kunde lämningar av obrända lik, som vi hade smänt väntat finna här,

upptäckas. De brända benbitarna och brukskärvor-
na, av vilka en del påträffades mycket djupt,
nära botten, hade av allt att döma ursprung-
ligen hört till brandgraver och räkat komma in
i gropen, då denna - möjligen i sen historisk tid
- grävdes. Detta var vårt intryck, då vi hölls
på med undersökningen, och att så verkligen
varit fallet, framgick av en försöksgrävning, som
gjordes på backens krön. Strax under torven hittades
här brända benbitar.

Backen har blivit fridlyst och borde undersökas
marast möjligt.

Helsingfors i februari 1933.

Alfred Hackman.

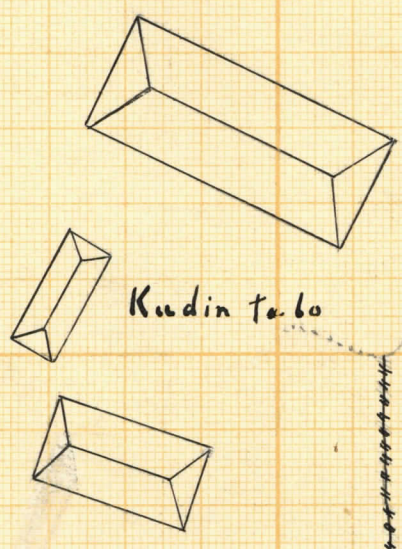
60 45
55
50
45
40
35

40

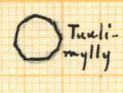
35

30

05

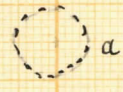

Kudin talo

Tuuli-myly

Peltoa

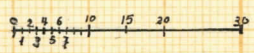
a

Susihaka

Peltoa

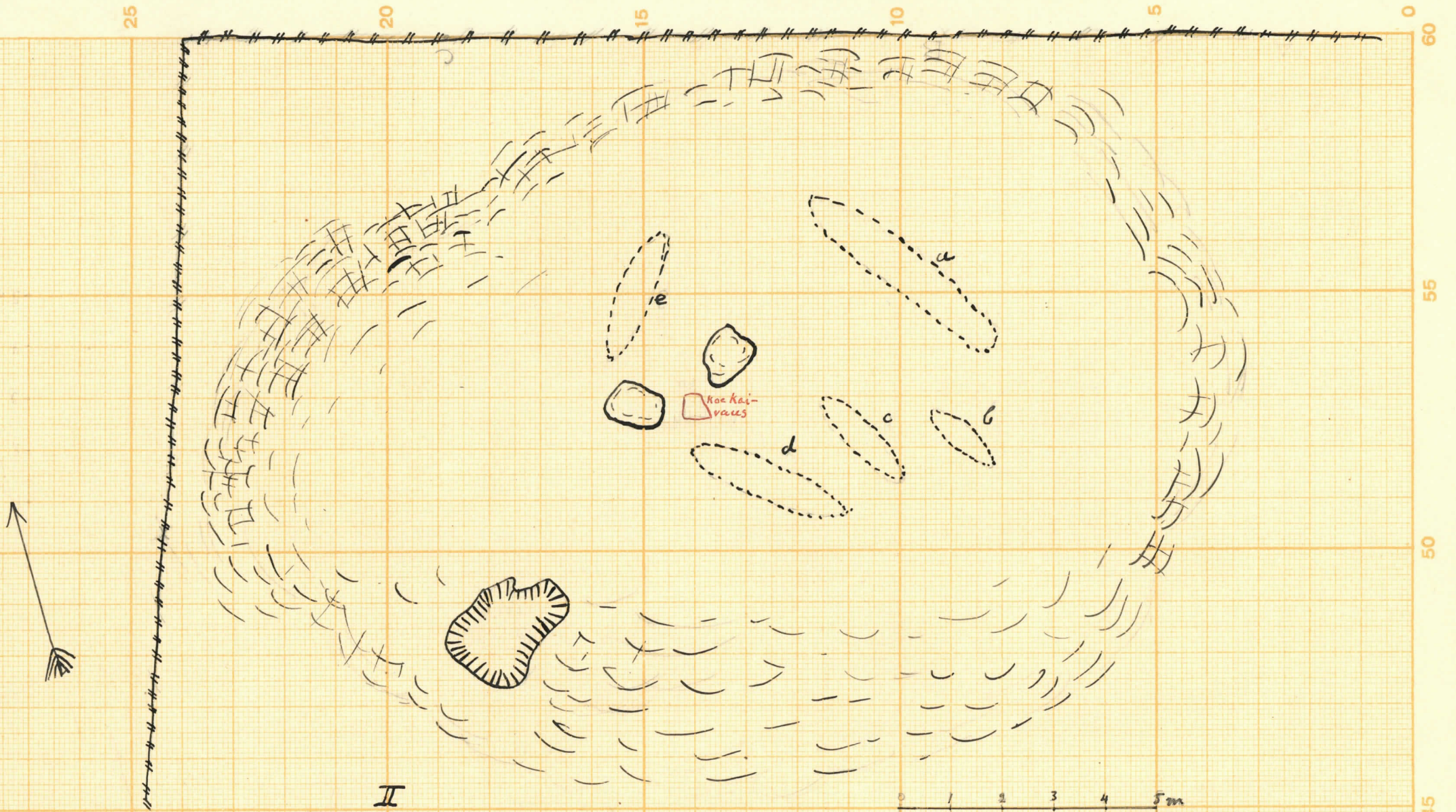

I.

"Susihaka" ja muut mainaisjännökset
Laitilan Salon kylän
Kudin ja Lassilan talojen maalla.

Lassilan talon
maata

1932.

II

Laitilan Salon kylän
Lassilan talon maalla oleva kalmisto.

Letala, Salo by.

1. I mitten "Lusihaka" på Kudi hemmans åker från S. ^{Pl. 8102.}
(H.M. 9503).

2. "Lusihaka" från N.W. (H.M. 9503).

Pl. 8101.

Latala, Lalo by.

3. Brandgravfält och "ryssänkrautoja" på Lassila hemmans mark fr. S.O. (H.M. 9503). pl. 8104.

4. Samma bakke fr. S. I fonden "Lusihaka" på Hudi hemmans åker (H.M. 9503). pl. 8103.